

UDC (УДК) 330.43
JEL Classification: E17; E60

Михаліцька Наталія Ярославівна,

кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ
e-mail: natamykhalitska@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-8912-8005

Верескля Мар'яна Романівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ
e-mail: marekjacyk@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-7061-9066

Вінічук Марія Володимирівна,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ
e-mail: vinichukm@i.ua
ORCID ID 0000-0002-6588-1254

ПРОБЛЕМА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Анотація. Обґрунтовано механізм застосування мультифакторної моделі оцінки рівня національної економічної безпеки під час розробки Прогнозу економічного і соціального розвитку України. Встановлено, що за умови досягнення основних показників офіційного Прогнозу на 2019–2021 роки інтегральний індекс економічної безпеки за три роки збільшиться на 37 процентних пункти, проте у 2019–2021 рр. він становитиме близько 45–54% від його максимального рівня, який було досягнуто в Україні на початку ХХІ століття. Встановлено, що застосування прогнозних оцінок рівня економічної безпеки під час розробки прогнозів економічного та соціального розвитку України діє у напрямку підвищення ефективності державного управління економікою та безпекою держави.

Ключові поняття: стратегія національної безпеки, державне управління, економічна безпека, мультифакторна модель, прогноз.

Mykhalitska Natalia,

candidate of Science in Public Administration,
Associate Professor
of Management Department
of Lviv State University of Internal Affairs
e-mail: natamykhalitska@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-8912-8005

Veresklija Marjana,

candidate of pedagogical sciences,
Associate Professor
of Management Department
of Lviv State University of Internal Affairs
e-mail: marekjacyk@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-7061-9066

Vinichuk Maria,PhD, Assistant professor
of Finances and Accounting
of Lviv State University of Internal Affairs
e-mail: vinichukm@i.ua
ORCID ID: 0000-0002-6588-1254

THE PROBLEM OF INTEGRATED ASSESSMENT AND FORECASTING OF THE LEVEL OF UKRAINE'S ECONOMIC SECURITY

Abstract. The article provides well-grounded proposals and suggestions on how to improve the efficiency of public administration by means of economic security level in working out of the forecast for economic and social development of Ukraine. It takes into account the public policy guidelines of the National Security Strategy of Ukraine, particularly emphasizing the development of an effective security and defence sector, and specifically the improvement and modernization of the state strategic planning system, the creation of a unified system for monitoring, analysing, forecasting and decision-making in the field of national security and defence, assurance of effective coordination and functioning of a unified system of specific public authority situation centres in security and defence sector.

The article strongly supports the application of multifactorial mechanism model for the assessment of the level of national economic security in developing of the forecast for economic and social development of Ukraine. Providing that the key figures of the official Forecast for 2019–2021 are reached, the integrated economic security index will increase by 37 percentage over three years, although in 2019–2021 it will show about 45–54% of its maximum level reached in Ukraine at the beginning of the 21st century.

It is found that the application of the projected economic security level estimates in the process of the working out of the forecasts for economic and social development of Ukraine improves the efficiency of public administration of the economy and security of the state. It is reasonable to recommend this methodological approach to be implemented in practice. One should understand that further research is still required to improve the multifactorial models of general and partial integrated economic security indices rationally expanding the number of security assessment factors.

Key concepts: national security strategy, public administration, economic security, multifactorial model, forecast.

DOI 10.32518/2617-4162-2019-4-146-155

Вступ

Україна перебуває в стані загрозливої соціально-економічної кризи, яка останніми роками значно поглибилась. Низка системних вад, успадкованих від попередніх неререформованих економічних взаємовідносин, в умовах гібридної російської агресії істотно звузила можливості опанування стабільного економічного росту в нових міжнародних економічних реаліях. Гальмування реформ та економічний популізм виступають найбільш небезпечними бар'єрами, здатними закріпити відставання України [1, с. 111]. Цьому сприяє олігархічна модель економічного розвитку України, неефективна економічна політика, фактично спрямована на привласнення суспільних ресурсів, а також надмірна залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішнього ринку [2, с. 40].

З іншого боку, під впливом економічних, політичних та інших чинників, які породжують загрози національним інтересам в економічній сфері, відбувається процес удосконалення дер-

жавного управління щодо забезпечення економічної безпеки. Це зумовлює необхідність визначення системи державного управління економічною безпекою як об'єкта самостійних наукових досліджень. Вирішення цього завдання, зокрема, пов'язане з реалізацією аналітично-прогностичної функції державного управління та актуалізує необхідність розробки методики безперервного визначення рівня економічної безпеки України, за допомогою якої можна було б не тільки оцінювати, але й прогнозувати її рівень під час розробки прогнозу економічного та соціального розвитку України на середньостроковий період.

Офіційні методики оцінювання рівня економічної безпеки та рівня соціально-економічного розвитку України були розроблені Міністерством економічного розвитку і торгівлі (для макрорівня) [3] та Держстатом України (для регіонального рівня) [4]. Ці методики мали суттєві недоліки [5], а оновлені Методичні рекомендації [6] взагалі мають інформаційний, рекомендаційний, роз'яснювальний характер

і не є обов'язковими (за власним висловлюванням авторів Методичних рекомендацій). Детальний аналіз та практичне застосування нових Методичних рекомендацій дали змогу виявити, що їм також притаманні недоліки, які значно ускладнюють їх використання [7, 8].

Проблема удосконалення методики оцінювання рівня економічної безпеки є предметом дослідження таких науковців, як: М. В. Абрамова, Ю. М. Харазішвілі, А. І. Сухоруков, О. В. Чернова, А. М. Вергун, І. М. Макаруч, С. В. Онищенко, О. А. Маслій, Е. О. Юрій, А. В. Грицак, С. В. Дідур та ін. З нових публікацій варто зазначити роботи наступних авторів: О. С. Богма [9], В. М. Вареник [10], Н. Ф. Чечетова, Н. Є. Лелюк [11], М. П. Денисенко та П. Т. Колісніченко [12], О. В. Денисюк [13], Г. В. Кізін [14], Г. П. Климова [15], А. Ю. Ковальчук [16], Ю. В. Ніколаєнко та Т. А. Шишлов [17], А. А. Олешко [18] та ін.

Разом з тим, незважаючи на наукову цінність вказаних досліджень, нині недостатньо вивченими залишаються питання визначення головних показників економічної безпеки, удосконалення та практичного застосування офіційних методик оцінювання рівня економічної безпеки, зокрема підвищення ефективності методики розрахунків та прогнозування інтегрального рівня економічної безпеки у державному управлінні. Крім того, потребує уваги дослідників проблема застосування удосконалених методів оцінювання рівня економічної безпеки в системі розробки прогнозів економічного та соціального розвитку України.

Мета статті. Обґрунтування пропозицій з підвищення ефективності державного управління шляхом прогнозування рівня економічної безпеки під час розробки прогнозів економічного та соціального розвитку України.

1. Механізм застосування мультифакторної моделі оцінки рівня національної економічної безпеки

Автори поділяють науковий висновок, що «за основу удосконалення методології комплексного оцінювання рівня економічної безпеки держави приймається теоретико-методологічний підхід до інтегральної оцінки та регулювання, який передбачає використання макроекономічної моделі разом з моделлю економічної безпеки для оцінювання її рівня та складників з метою визначення ієрархії впливів та відповідних заходів регулювання». Крім того, слушною є пропозиція щодо переходу від так званої адитивної функції корисності (лінійної згортки), утвореної шляхом підсумовування окремих критеріїв-показників економічної без-

пеки, помножених на свої вагові коефіцієнти («метод зважених сум»), до мультиплікативної форми інтегрального індексу, яка пов'язана з адитивною через логарифмічну функцію [7, с. 47]:

$$I_i = \prod_{i=1}^n z_{ii}^{a_i}; \quad \sum_{i=1}^n a_i = 1; \quad a_i \geq 0. \quad (1)$$

Мультиплікативна форми інтегрального індексу економічної безпеки запропонована нами у роботі [8]. Відповідно до цієї теорії функціональний взаємозв'язок між індексом зростання загального факторного результату (J_W) та темпами росту факторів, що викликали цей результат (J_i), можна записати у вигляді мультифакторної моделі

$$J_W = A J^\alpha \cdot J_2^\beta \cdot \dots \cdot J_n^\eta, \quad (2)$$

де $\alpha, \beta, \dots, \eta$ – показники степеня.

Для оцінки інтегрального індексу модель (2) можна використовувати, якщо показник степеня дорівнює відповідній питомій вазі n -го факторного результату в загальному факторному результаті попереднього періоду. Водночас має виконуватись рівність $\alpha + \beta + \dots + \eta = 1$ при $A = 1$.

Так, показник степеня характеризує ваговий вклад n -го фактору у розвиток інтегрального індексу (J_W). Очевидно, що для статистичної оцінки показника степеня n -го фактору можна використати нормовану величину коефіцієнта детермінації (R^2), бо в загальному випадку коефіцієнт детермінації показує вплив змінної (J_i) на дисперсію результативної ознаки (J_W).

Нормована величина коефіцієнта детермінації визначається за допомогою формули

$$R_{\text{норм.}i}^2 = \frac{R_i^2}{\sum_{i=1}^n R_i^2}, \quad (3)$$

де R_i^2 – звичайний коефіцієнт детермінації при лінійній формі зв'язку $J_W = aJ_i + b$ між результативною ознакою (J_W) та змінною (J_i).

Для визначення головних факторів моделі (2) та оцінки їх впливу на зростання валового внутрішнього продукту України у 2000–2017 рр. використані статистичні дані Світового банку, Держстату та Мінфіну України (табл. 1). У порівнянні з попередніми розрахунками [8] уточнені статистичні показники зовнішнього державного боргу.

Таблиця 1

Статистичні показники, що використані для розрахунку параметрів моделі інтегрального індексу економічної безпеки України

Роки	Темп приросту показника, %					
	Валовий внутрішній продукт ¹	Експорт товарів та послуг ¹	Чисельність зайнятих ²	Валові капіталовкладення ¹	Зовнішній державний борг ³	Основні засоби ²
2000	5,90	21,50	-1,14	12,1	5,20	3,60
2001	9,20	2,90	0,31	23,5	9,84	2,40
2002	5,20	9,10	-0,73	-1,5	12,07	1,10
2003	9,40	7,40	0,36	11,9	23,46	3,30
2004	12,10	21,30	0,66	5,0	72,03	4,20
2005	2,70	-11,20	1,89	-2,4	16,68	3,80
2006	7,30	-5,60	0,24	19,5	97,73	5,00
2007	7,90	3,20	0,84	26,5	59,34	6,10
2008	2,30	5,70	0,32	1,8	35,11	5,10
2009	-14,80	-22,00	-3,72	-57,4	-5,88	2,50
2010	4,20	4,50	0,37	14,4	5,93	2,30
2011	5,47	2,67	0,27	12,9	7,07	6,20
2012	0,24	-5,65	0,16	-4,5	-5,65	5,20
2013	-0,03	-8,06	0,27	-12,4	20,91	0,00
2014	-6,55	-14,24	-6,42	-34,5	-10,88	5,70
2015	-9,77	-13,17	-9,02	12,0	-15,91	1,90
2016	2,31	-1,58	-1,01	40,8	-6,34	0,00
2017	2,50	3,50	-0,74	9,00	-9,90	2,80

¹ показники Світового банку. URL: <http://api.worldbank.org/v2/en/country/ukr?downloadformat=excel>;

² дані Держстату України;

³ дані Світового банку за показником External debt stocks, long-term public sector (DOD, current US\$).

Результати розрахунку рівня та напрямку детермінації темпу приросту ВВП України основними факторами, що визначають економічну безпеку, наведені у табл. 2.

З табл. 2 очевидно, що до головних факторів, які підвищують рівень ВВП, а отже і економічну безпеку держави віднесені темпи зростання експорту, чисельності зайнятих,

валових капіталовкладень та обсягів основних засобів. Фактором, що знижує економічну безпеку є зростання зовнішнього державного боргу. Зважаючи на зворотній напрям впливу темпу приросту зовнішнього державного боргу на ВВП, у мультифакторній моделі (2) степінь його росту необхідно враховувати зі знаком «мінус».

Таблиця 2

Результати розрахунку рівня детермінації темпу приросту ВВП України основними факторами, що визначають економічну безпеку

Головний фактор, що впливає на приріст ВВП	Вид лінійної моделі*	R^2	$R^2_{\text{норм.і}}$	Напрямок впливу
– обсяг експорту товарів та послуг	$y = 0,4804x_1 + 2,6241$	0,6398	0,4758	+
– чисельність зайнятих	$y = 1,9022x_2 + 4,3632$	0,5576	0,4146	+
– обсяг валових капіталовкладень	$y = 0,2126x_3 + 1,6877$	0,4749	0,3531	+
– обсяг зовнішнього державного боргу	$y = 0,1372x_4 - 0,0557$	0,3609	-0,2684	–
– обсяг основних засобів	$y = 0,6524x_5 + 0,2916$	0,0334	0,0248	+
Сума:		2,0780	1	

* Параметр y – це річний темп приросту ВВП, у відсотках; x_1, \dots, x_5 означають відсоткові річні темпи приросту відповідних факторів.

Так, мультифакторна модель для визначення інтегрального індексу економічної безпеки J_W отримує наступний вигляд:

$$J_W = J_1^{0,4758} \cdot J_2^{0,4146} \cdot J_3^{0,3541} \cdot J_4^{-0,2684} \cdot J_5^{0,0248}, \quad (4)$$

де J_1 – темп росту обсягу експорту товарів та послуг; J_2 – темп росту чисельності зайнятих; J_3 – темп росту обсягу валових капіталовкладень; J_4 – темп росту обсяг зовнішнього державного боргу; J_5 – темп росту обсягу основних засобів.

Динаміка інтегрального базового індексу економічної безпеки України, розрахованого за допомогою формули (4), представлена на рис. 1.

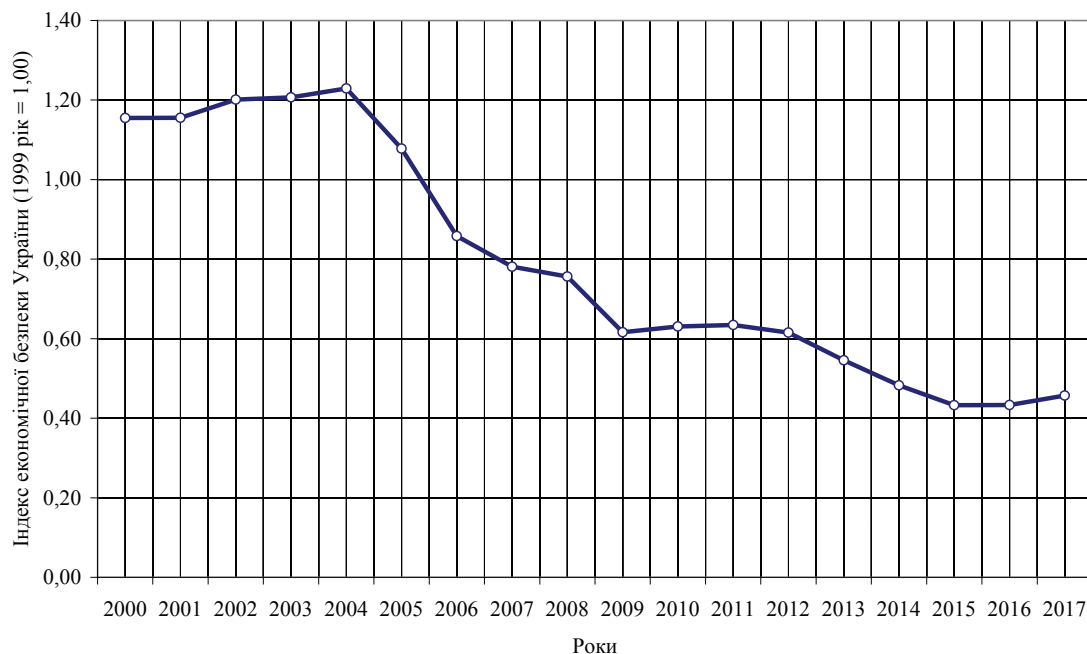

Рис. 1. Інтегральний індекс економічної безпеки України у 2000–2017 роках

За загальним визначенням загроза являє собою властивість деяких об'єктів, процесів, подій чи явищ завдавати шкоди іншим об'єктам, процесам або будь-яким системам у разі виникнення певних умов. Безпека ж характеризує динамічний стан тих чи інших об'єктів і систем в просторі загроз (ризиків) і їх здатність протистояти нанесенню можливої шкоди. Реалізація загроз призводить до втрат – економічним збиткам. Під економічним збитком розуміються збитки, що виражаються у втраті або погіршенні властивостей матеріальних благ. Економічний збиток може бути класифікований за різними підставами.

Прямий економічний збиток визначається як витрати, втрати або збитки, виражені у вартісній формі, що з'явилися в результаті дій негативних чинників у певний час, у певному місці. До непрямого економічного збитку

належать вимушені витрати, втрати, збитки, зумовлені вторинними ефектами, діями або бездіяльністю. Непрямі збитки, на відміну від прямих, можуть проявитися через тривалий від моменту первинного дії відрізок часу; вони не мають чітко вираженої територіальної приналежності і часто носять каскадний характер.

Модель (2) побудована так, що економічний збиток фактично є у вигляді втрат валового внутрішнього продукту. Підвищення індексу економічної безпеки у 2016–2017 рр. означає підвищення здатності економіки України протистояти нанесенню їй можливої шкоди комплексом діючих факторів.

Водночас модель (2) включає показник зовнішнього боргу, який справляє специфічний

вплив на зростання ВВП. У першому періоді дії цього чинника він дещо підвищує темпи зростання ВВП, у другому періоді, коли настає час сплати боргів, – відбувається зниження темпів зростання ВВП, бо держава втрачає ресурси для валового накопичення капіталу і розвитку національної робочої сили. Водночас втрати можуть значно перевищувати здобутки, якщо врахувати сплату процентів за кредитами та можливість нераціонального використання зовнішніх запозичень. Саме тому у модель (2) показник зростання зовнішнього боргу включено як негативний чинник економічної безпеки.

Також необхідно зважати на те, що модель (2) є різновидом виробничої функції, яка задовольняє двом аксіомам. Перша з них стверджує, що існує підмножина простору витрат, яка називається економічною областю,

в якій збільшення будь-якого виду витрат не призводить до зменшення випуску продукції. Друга аксіома зводиться практично до закону спадної віддачі (прибутковості): у міру того як витрати одного виду додаються до встановлених обсягів інших витрат, в кінцевому рахунку досягається особлива область, в якій граничний продукт витрат знижується [19, с. 238–239].

Управління рівнем окремого індикатора економічної безпеки за допомогою граничних значень індикаторів національної безпеки можна визначити як регуляторну діяльність, спрямовану на їх утримання в гомеостатичній області, тобто між мінімальним та максимальним порогами. Недостатнє управління спрямує систему в положення лівіше порогу $x_{i \min}$, а надмірне управління – правіше та $x_{i \max}$. У табл. 3 наведені фактори-індикатори економічної безпеки, що впливають на приріст ВВП України, їх граничні значення за методикою [6].

дорівнює 0,8 або 80% оптимального значення;

$X_{\text{опт}}$ – величина індикатора, яка характеризується як оптимальний рівень економічної безпеки та за якої рівень економічної безпеки дорівнює 1, тобто дорівнює оптимальному значенню [3].

Аналіз даних табл. 3 показує, що майже всі п'ять показників, що включені в модель (2), мали у 2017 році значення, далекі від задовільного. Лише рівень відношення обсягу зовнішнього державного боргу до ВВП дещо вище задовільного рівня. Проте останніми роками його рівень за даними Світового банку був значно вище: у 2014 р. – 52,5%; у 2015 р. – 64,8%; у 2016 р. – 59,2%. Такі рівні, які були зменшені в основному за рахунок зниження рівня життя населення України, мають створювати особливу тривогу. Адже коли нічим віддавати борги, починається розпродаж національних земель іноземним державам.

Таблиця 3

Головні фактори-індикатори економічної безпеки, що впливають на приріст ВВП України, їх граничні значення та фактичний рівень у 2017 році

Фактор	$X_{\text{крит}}$	$X_{\text{небезп}}$	$X_{\text{нездв}}$	$X_{\text{здв}}$	$X_{\text{опт}}$	2017 р.
– обсяг експорту товарів та послуг*	50	40	30	20	15**	47,9
– чисельність зайнятих:						
– частка зайнятого населення у загальній чисельності населення**	46	47	48	49	50	42,0
– рівень безробіття, % (МОП)	9	8	7	6	5	9,5
– обсяг валових капіталовкладень, % від ВВП	23	25	28	30	35	20,7
– обсяг зовнішнього державного боргу, % від ВВП	70	60	55	45	40	44,6
– обсяг основних засобів, % від ВВП	18	20	23	25	30	16,0

* оцінка автора (крім $X_{\text{крит}}$);

** оцінка автора по аналогії з показниками США.

У табл. 3 $X_{\text{крит}}$ – це величина індикатора, яка характеризується як критичний рівень економічної безпеки та за якої рівень економічної безпеки дорівнює 0,2 або 20% оптимального значення;

$X_{\text{небезп}}$ – величина індикатора, яка характеризується як небезпечний рівень економічної безпеки та за якої рівень економічної безпеки дорівнює 0,4 або 40% оптимального значення;

$X_{\text{нездв}}$ – величина індикатора, яка характеризується як незадовільний рівень економічної безпеки та за якої рівень економічної безпеки дорівнює 0,6 або 60% оптимального значення;

$X_{\text{здв}}$ – величина індикатора, яка характеризується як задовільний рівень економічної безпеки та за якої рівень економічної безпеки

2. Прогноз рівня інтегрального індексу економічної безпеки України на період 2019–2021 років

Далі продемонструємо прогностичні властивості моделі (4), для чого скористаємося результатами Прогнозу економічного і соціального розвитку України 2019–2021 роки, який було схвалено постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 546 [20]. Основні перспективні показники, що використані для розробки прогнозу рівня інтегрального індексу економічної безпеки України на період 2019–2021 рр. наведені у табл. 4

Для розрахунку перспективних показників, представлених у табл. 4, використано 2-й сценарій офіційного Прогнозу економічного і соціального розвитку України 2019–2021 роки.

Таблиця 4

Основні перспективні показники, що використані для розробки прогнозу рівня інтегрального індексу економічної безпеки України на період 2019–2021 рр.

Показник	річні темпи приросту, %			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Експорт товарів та послуг	10,6	8,30	8,70	8,70
Чисельність зайнятих:	0,72	0,72	0,98	0,91
Валові капіталовкладення	15,5	26,9	28,3	28,0
Зовнішній державний борг	0,49	-9,78	-5,28	-4,12
Основні засоби	15,2	26,9	28,3	28,0

Відповідно до цього сценарію, ВВП до рівня 2013 р. складе 94,0% у 2019 р., 97,6% у 2020 р. та 101,6% у 2021 р. При цьому граничний обсяг державного боргу у відсотках від ВВП не перевищить 52% у 2019 р., 47% у 2020 р. та 43% у 2021 р.

Розрахунки показали, що при таких припущеннях рівень зовнішнього довгострокового боргу державного сектору (external debt stocks, long-term public sector) знизиться з 49749,7 млн дол. США у 2017 р. до 45103 млн дол. у 2019 р., до 42723 млн дол. у 2020 р. та до 40963 млн дол. у 2021 р. Зрозуміло, що цей зовнішній борг державного сектору складає лише частку валового зовнішнього боргу України, який, наприклад, у 2017 р. склав на кінець року 116578 млн дол. США.

Результати розробки прогнозу рівня інтегрального індексу економічної безпеки України на період 2019–2021 рр. наведені на рис. 2.

Рис. 2 засвідчує, що реалізація 2-го сценарію офіційного Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки буде сприяти помітному зростанню інтегрального індексу економічної безпеки нашої держави. Проте у порівнянні з 2004 роком, коли темп приросту ВВП в Україні був рекордним (+12,1%), індекс економічної безпеки навіть у 2021 р. складає лише 54,1%. Фактично це є наслідком, з однієї сторони, великих втрат державного бюджету, пов'язаних зі щорічною сплатою боргів та відсотків, а з іншого боку, – недостатньою якістю капіталовкладень у новий основний капітал, підвищення якої зумовило б зростання продуктивності праці та темпів приросту ВВП. Зауважимо, що відповідно до сценарію 2 частка ВВП, що приходить на валові капіталовкладення, зростає з 20,7% у 2017 р. до 28,4% у 2019 р., до 34,7% у 2020 р. та до 42,4% у 2021 р. Останній показник перевищує опти-

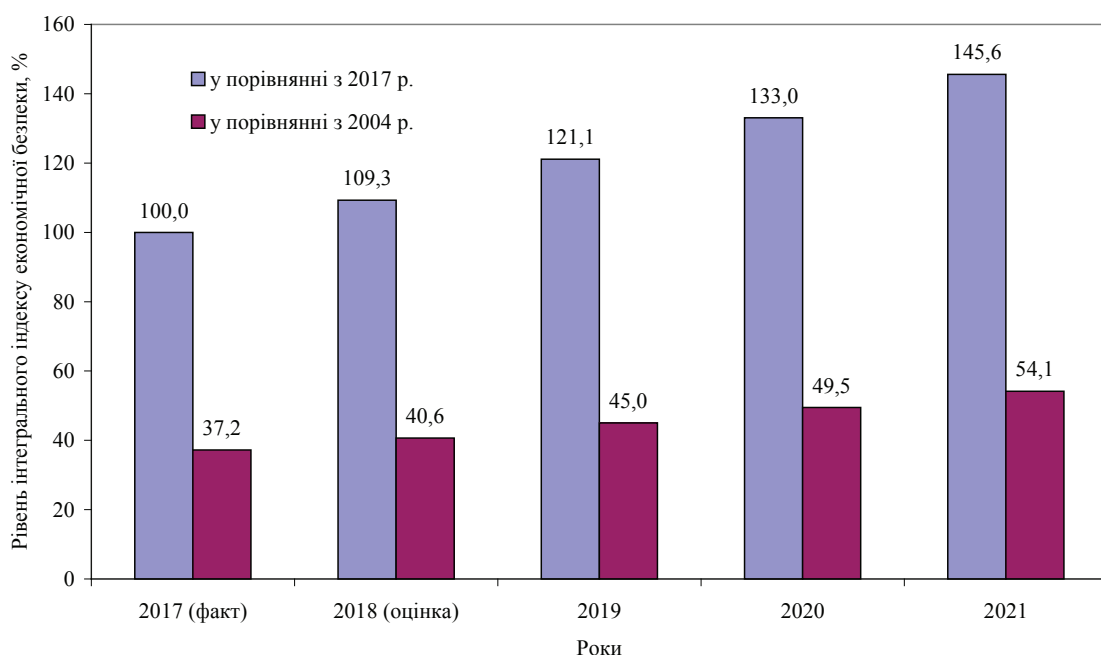

Рис. 2. Прогноз рівня інтегрального індексу економічної безпеки України на період 2019–2021 років

мальне значення 35% (див. табл. 3) і засвідчує про певні проблеми. Адже збільшення цього показника понад міру веде до недостатніх темпів зростання фонду споживання у ВВП, що викликає понижені обсяги фінансування соціальної та оборонної сфер держави.

Висновки

Встановлено, що застосування прогнозних оцінок рівня економічної безпеки під час розробки прогнозів економічного та соціального розвитку

України діє у напрямку підвищення ефективності державного управління економікою та безпекою держави. Цей методологічний підхід доцільно рекомендувати для запровадження на практиці. Для цього потрібні також подальші дослідження, спрямовані на удосконалення мультифакторних моделей загальних та часткових інтегральних індексів економічної безпеки шляхом раціонального розширення кількості факторів оцінки безпеки.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році». К.: НІСД, 2018. 1316 с. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/analit_dopovid_POSLANNYA_2018_FINAL_Oct_02.pdf
2. Завгородня С. П. Національні інтереси в економічній сфері: сутність та побудова їх ієрархії. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 1–2 (15–16). С. 40–47.
3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена Наказом Мінекономіки України від 02.03.2007 р. № 60 URL: http://www.me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id/
4. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку: Наказ від 15.04.2003 р. № 114 Державний комітет статистики України. URL: http://www.uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/
5. Харазішвілі Ю. М., Сухоруков А. І., Крупельницька Т. П. Щодо вдосконалення методології інтегрального оцінювання рівня економічної безпеки України: аналіт. записка НІСД. 2013. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1358/>
6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Президента України від 29.10.2013 р. № 1277 URL: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
7. Харазішвілі Ю. М. Методологічні підходи до оцінки рівня економічної безпеки країни. *Наука та наукознавство*. 2014. № 4. С. 44–58.
8. Михаліцька Н. Я. Проблема удосконалення методики розрахунку рівня економічної безпеки в державному управлінні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 92–101.
9. Богма О. С. Аналіз рівня економічної безпеки України за основними складовими. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 8 (1). С. 11–14. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_8\(1\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_8(1)_5)
10. Вареник В. М. Аналіз методик розрахунку економічної безпеки України. *Академічний огляд*. 2016. № 1. С. 70–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2016_1_9
11. Четова Н. Ф., Лелюк Н. Є. Аналітичний інструментарій для оцінки бюджетної безпеки України / Стратегічна аналітика та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 жовтня 2017 р.), Харків. URL: http://eprints.kname.edu.ua/48530/1/ilovepdf_com-134-138.pdf
12. Денисенко М. П., Колісниченко П. Т. Зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 6. С. 15–19.
13. Денисюк О. В. Механізми забезпечення економічної безпеки України. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. Серія: Державне управління. 2017. Вип. 1. С. 100–105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2017_1_16
14. Кізін Г. В. Недоліки та напрями удосконалення державного регулювання інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки України в контексті управлінського аспекту. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. Вип. 51. С. 97–102.
15. Клімова Г. П. Економічна безпека у системі забезпечення національної безпеки держави. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Соціологія. 2016. № 3. С. 207–210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuas_2016_3_24
16. Ковальчук А. Ю. Система сучасних принципів механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. 2017. № 1. С. 62–68.
17. Ніколаєнко Ю. В., Шишлов Т. А. Сутність та необхідність регулювання економічної безпеки національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 10 (2). С. 44–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_10%282%29__11

18. Олешко А. А. Активізація внутрішніх джерел інвестиційного розвитку. Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу: зб. матеріалів III Міжн. наук.-практ. конф., (м. Київ, 10 листопада 2017 р.) / Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» [та ін.]. К.: КНЕУ, 2017. С. 300–303.
19. Интрилигатор М. Математические методы оптимизации и экономическая теория: пер. с англ. под ред. А. А. Конюса. М.: Прогресс, 1975. 599 с.
20. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2019–2021 роки. К.: Мінекономрозвитку, 2018, жовтень. 149 с. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/>

References

1. Analitichna dopovid do shchorichnoho poslannya Prezydenta Ukrayiny do Verkhovnoyi Rady Ukrayiny «Pro vnutrishnye ta zovnishnye stanovyshe Ukrayiny v 2018 r.». [Analytical Report on the Annual Message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine «On Internal and External Situation of Ukraine in 2018». K.: NISD, 2018. 1316 p.]. Retrieved from http://www.niss.gov.ua/public/File/analit_dopovid_POSLANNYA_2018_FINAL_Oct_02.pdf [in Ukr.].
2. Zavorodnya, S. P. (2015). Natsionalni interesy v ekonomichniy sferi: sutnist ta pobudova yikh iyerarkhiyi [National interests in the economic sphere: the essence and construction of their hierarchy]. *Aspekty publichnoho upravlinnya (Aspects of Public Management)*, 1–2 (15–16), 40–47 [in Ukr.].
3. Metodyka rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [The methodology of calculating the level of economic security of Ukraine]. *Nakaz Minekonomiky Ukrayiny (Order of the Ministry of Economy of Ukraine)*, No 60, 02.03.2007 r. Retrieved from http://www.me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id [in Ukr.].
4. Pro zatverdzhennya Metodyky rozrakhunku intehralnykh rehionalnykh indeksiv ekonomichnoho rozvytku [On approval of the Methodology of calculation of integrated regional economic development indices]: *Nakaz Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrayiny (Order the State Statistics Committee of Ukraine)* № 114 of April 15, 2003 r. Retrieved from http://www.uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/ [in Ukr.].
5. Kharazishvili, Yu. M., Sukhorukov A. I. & Krupelnytska, T. P. (2013). Shchodo vdoskonalennya metodolohiyi intehralnoho otsynuyvannya rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [Regarding the improvement of methodology of integral assessment of the level of economic security of Ukraine]. *Analit. zapyska NISD (Analyte. NISD note)*. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1358/> [in Ukr.].
6. Pro zatverdzhennya Metodychnykh rekomendatsiy shchodo rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [On approval of Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine]: *Nakaz Prezydenta Ukrayiny (Presidential Decree)* № 1277 vid 29.10.2013 r. Retrieved from http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm [in Ukr.].
7. Kharazishvili, Yu. M. (2014). Metodolohichni pidkhody do otsinky rivnya ekonomichnoyi bezpeky krayiny [Methodological approaches to assessing the level of economic security of the country]. *Nauka ta naukoznavstvo (Science and science)*, 4, 44–58 [in Ukr.].
8. Mykhalits'ka, N. Ya. (2017). Problema udoskonalennya metodyky rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky v derzhavnomu upravlinni [The problem of improving the method of calculating the level of economic security in public administration]. *Naukovyy visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav (Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs)*, 2, 92–101 [in Ukr.].
9. Bohma, O. S. (2016). Analiz rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny za osnovnyimi skladovymi [Analysis of the level of economic security of Ukraine by major components]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo (Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy)*, 8(1), 11–14. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_8\(1\)_5/](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_8(1)_5/) [in Ukr.].
10. Varenik, V. M. (2016). Analiz metodyk rozrakhunku ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [Analysis of methods of calculation of economic security of Ukraine]. *Akademichnyy ohlyad (Academic Review)*, 1, 70–79. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2016_1_9 [in Ukr.].
11. Chechetova, N. F., & Lelyuk, N. Ye. (2017). Analitichnyy instrumentariy dlya otsinky byudzhethnoyi bezpeky Ukrayiny [An analytical toolkit for assessing Ukraine's budgetary security]. *Materialy VI Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Stratehichna analityka ta antykoruptsiynyy audyt v systemi zabezpechennya finansovo-ekonomichnoyi bezpeky derzhavy, rehionu, subyektiv hospodaryuvannya» (Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference «Strategic Analytics and Anti-Corruption Audit in the System of Ensuring Financial and Economic Security of the State, Region, and Business Entities»)*, 26–27 zhovtnya 2017 r., Kharkiv. Retrieved from http://eprints.kname.edu.ua/48530/1/ilovepdf_com-134-138.pdf [in Ukr.].
12. Denysenko, M. P., & Kolisnichenko, P. T. (2017). Zarubizhnyy dosvid rehulyuvannya ekonomichnoyi bezpeky [Foreign experience of regulation of economic security]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid (Investment: practice and experience)*, 6, 15–19 [in Ukr.].
13. Denysyuk, O. V. (2017). Mekhanizmy zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [Mechanisms of ensuring the economic security of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrayiny. Seriya: Derzhavne upravlinnya (Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Series: Public Administration)*, 1, 100–105 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2017_1_16 [in Ukr.].

14. Kizin, H. V. (2016). Nedoliky ta napryamy udoskonalennya derzhavnogo rehulyuvannya investytsiyno-innovatsiynoho zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny v konteksti upravlins'koho aspektu [Disadvantages and directions of improvement of state regulation of investment-innovative maintenance of economic security of Ukraine in the context of management aspect]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu (Bulletin of Lviv Trade and Economic University)*, 51. L'viv: Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, 97–102 [in Ukr.].
15. Klimova, H. P. (2016). Ekonomichna bezpeka u systemi zabezpechennya natsionalnoyi bezpeky derzhavy [Economic security in the system of national security]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiya Ukrayiny imeni Yaroslava Mudroho»*. Seriya: Sotsiologiya (*Bulletin of the National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine»*). Series: Sociology, 3, 207–210. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuac_2016_3_24 [in Ukr.].
16. Koval'chuk, A. Yu. (2017). Systema suchasnykh pryntsyviv mekhanizmu zabezpechennya finansovo-ekonomichnoyi bezpeky derzhavy (The system of modern principles of the mechanism of ensuring financial and economic security of the state). *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho Universytetu. Yurydychni nauky (Bulletin of Zaporizhzhya National University)*, 1, 62–68 [in Ukr.].
17. Nikolayenko, Yu. V., & Shyshlov, T. A. (2016). Sutnist ta neobkhdnist rehulyuvannya ekonomichnoyi bezpeky natsionalnoyi ekonomiky [Essence and necessity of regulation of economic security of national economy]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo (*Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy*), 10(2), 44–47. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_10%282%29_11 [in Ukr.].
18. Oleshko, A. A. (2017). Aktyvizatsiya vnutrishnikh dzherel investytsiynoho rozvytku [Activation of internal sources of investment development]. Finansovo-kredytnyy mekhanizm aktyvizatsiyi investytsiynoho protsesu: zb. mater. III Mizhn. nauk.-prakt. konf. (Financial-credit mechanism of activation of the investment process: coll. mater. 3rd Int. Research Practice Conf.), m. Kyiv, 10 lystopada 2017 roku / Min-vo osvity i nauky Ukrayiny, DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Het'mana» [ta in.]. Kyiv: KNEU. 300–303 [in Ukr.].
19. Yntrylyhator, M. (1975). Matematycheskye metody optymizatsyy y konomycheskaya teoryya [Mathematical optimization methods and economic theory], M.: Prohress. 599 [in Russ.].
20. Prohnoz ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrayiny na 2019–2021 roky (2018) [Forecast of economic and social development of Ukraine for 2019–2021]. K.: Minekonomrozvytku. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/> [in Ukr.].

Стаття: надійшла до редакції 17.11.2019
прийнята до друку 20.12.2019

The article: is received 17.11.2019
is accepted 20.12.2019